

**Четиринадесети годишен конкурс
за присъждане на награда
„Д-р Илко Ескенази“**

Тема :

Закрила на личните данни в Европейския съюз

Разработила:

Сибел Сунай Хасан

Университет: СУ „Св. Климент Охридски“

Специалност: Право

Курс: III

Съдържание :

Въведение	4
------------------------	---

I. Раздел

1. Необходимост от защита на лични данни.....	5
2. Понятие за лични данни в Правото на Европейския съюз. Основни понятия в сферата на защита на личните данни	6
3. Правото на защита на лични данни като основно право в рамките на ЕС.....	7

II. Раздел

1. Новият Регламент 2016/679.....	9
§ Правото да бъдеш забравен.....	12
§ Надзорни органи	13
• Европейски комитет за защита на личните данни	
• Национални надзорни органи	
2. Бизнесът и Регламент 2016/679	14

III. Раздел

1. Защита на личните данни в контекста на информационните и комуникационни технологии.....	15
§ Директива 2002/58/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 12 юли 2002 година относно обработката на лични данни и защита на правото на неприкосновеност на личния живот в сектора на електронните комуникации	
2. Обработването на лични данни от институциите, органите, службите и агенциите на Съюза.....	16
§ Регламент (ЕО) № 45/2001 на Европейския парламент и на Съвета за обработването на лични данни от институциите, органите, службите и агенциите на Съюза	
§ Европейски надзорен орган за защита на личните данни	
3. Защита на личните данни в контекста на обработването на лични данни от компетентните органи за целите на предотвратяването, разследването, разкриването или наказателното преследване на престъпления или изпълнението на наказания и относно свободното движение на такива данни.....	18

§ Директива (ЕС) 2016/680 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 година относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни от компетентните органи за целите на предотвратяването, разследването, разкриването или наказателното преследване на престъпления или изпълнението на наказания и относно свободното движение на такива данни, и за отмяна на Рамково решение 2008/977/ПВР на Съвет

4. Лични данни и съдебната система на ЕС.....21

IV. Раздел

1. Защита на личните данни в ЕС и България.....22

V. Раздел

1. Заключение.....24

Източници.....25

Въведение

Целта на настоящата разработка е да представи синтезирано нормативната уредба на Европейския съюз, в сферата на защита на личните данни. Разработката се състои от пет раздела, които разглеждат основните въпроси свързани със закрилата на личните данни.

Раздел I отделя внимание на общите въпроси свързани със защитата на личните данни, основните понятия в материята, необходимостта от нормативна уредба и предизвикателствата, които стоят пред законодателя.

Раздел II е посветен на новия Регламент 2016/679, чрез него защитата на лични данни достига до по-високо ниво. Приложението му обаче може да се окаже сериозно предизвикателство, защото актът предвижда по-засилен контрол и въвежда нови елементи, чрез които се прави опит да се отговори на съвременните тенденции в областта на защитата на лични данни. В раздела са посочени основните и най-важни моменти от новата уредба, които са от ключово значение за разбирането и правилното приложение на Регламента. Специално внимание е отделено на правата, които имат субектите на лични данни, както и задълженията на администраторите и обработващите лични данни. По-строгите мерки, които Регламентът налага, водят до увеличаване на задължения на администраторите и обработващите лични данни, което може да се окаже проблемно от гледна точка на бизнеса, който не е достатъчно подготвен. Затова в раздела е разгледан и ефектът, който Регламент 2016/679 ще окаже върху бизнеса, както и евентуалните стъпки, които ще трябва да се предприемат, за да може дейността му да е в синхрон с нормативната уредба.

Раздел III се отделя внимание на по-специални случаи при обработката на лични данни, за които е предвиден различен режим от общия, даден в Регламент 2016/679. Разглежда се законодателната уредба в случаите, в които: обработката се извършва от институции, органи, агенции на Съюза; когато обработването на лични данни се извършва от компетентните органи за целите на предотвратяването, разследването, разкриването или наказателното преследване на престъпления или изпълнението на наказания; при обработката на лични данни и защита на правото на неприкосновеност на личния живот в сектора на електронните комуникации.

В следващия раздел IV е направена кратка съпоставка между правото на ЕС и българското право в областта.

Раздел V обобщава направеното изложение и дава насоки de lege lata за бъдещо развитие и усъвършенстване на нормативната уредба в сферата.

Раздел I

1. Необходимост от защита на личните данни

Принципът за правото на неприкосновеност на личния живот е основен за всяка демократична държава. Той е закрепен в редица международни актове като Всеобщата декларация за правата на човека,¹ Европейската конвенция за правата на човека,² Конвенция за киберсигурността и защитата на лични данни на Африканския съюз.³ Освен в международни актове този принцип неминуемо намира своето отражение в законодателството на отделните държави, често пъти в актове с най-висша юридическа сила, каквито са конституциите.

Правото на защитата на личните данни представлява своеобразно продължение на принципа за защита на личния живот и отразява глобализационните и интеграционните процеси не само в рамките на ЕС, но и в световен мащаб. Създаването на механизми за защита на личния живот и респективно на личните данни, е част от общия процес на социални преобразования, предизвикани от прехода към информационно общество.⁴

В съвременното общество личните данни са основната валута, затова към тяхната защита следва да се подхожда със същото внимание, както към парите. Както банките имат сложна система за защита на парите на вложителите си, така би следвало и всеки съхраняващ лични данни да бъде в състояние да гарантира сигурността им. Неправомерното използване на чужди лични данни може да има изключително негативни последици на лицата, с чиито данни е злоупотребено. Събитията, които се случиха със социалната мрежа Фейсбук и Кеймбридж Аналитика са доказателство за мащабите, които може да има една подобна злоупотреба. Данните на осемдесет и седем милиона души са били неправомерно използвани за постигане на политически цели, което е в състояние да подрони демократичните процеси във всяка държава.

До преди няколко десетилетия темата за защита на лични данни не представляваше толкова голям интерес за обществото. Преди навлизането на Интернет в ежедневието

¹ Universal Declaration of Human Rights, Art. 3

² European Convention on Human Rights, Art.8

³ African Union Convention on Cyber Security and Personal Data Protection

⁴ Вихър Кискинов, Българско и Европейско информационно право, изд. Сиела, 2005, стр.203

ни, не съществуваха толкова предпоставки за масови злоупотреби с лични данни. Основният субект, който притежаваше голям обем от информация за гражданите беше самата държава. Сега обаче това се промени и голяма част от личната информация за физическите лица се намира в ръцете на частноправни субекти, което представлява съществен риск, тъй като затруднява ефективния контрол за начините на използването ѝ. Именно това налага приемането на актове, които да гарантират, че личните данни на всеки гражданин ще бъдат в максимална степен защитени.

2. Понятие за лични данни в Правото на Европейския съюз. Основни понятия в сферата на защита на личните данни

Според Регламент 2016/679 лични данни са *„всяка информация, свързана с идентифицирано физическо лице или физическо лице, което може да бъде идентифицирано („субект на данни“); физическо лице, което може да бъде идентифицирано, е лице, което може да бъде идентифицирано, пряко или непряко, по-специално чрез идентификатор като име, идентификационен номер, данни за местонахождение, онлайн идентификатор или по един или повече признаци, специфични за физическата, физиологичната, генетичната, психическата, умствената, икономическата, културната или социална идентичност на това физическо лице“*.⁵ Това легално определение на понятието лични данни се доближава до дефиницията дадена в Директива 95/46⁶, която уреждаше въпросите за закрила на личните данни преди да бъде приет Регламент 2016/679. Но Регламент 2016/679 въвежда нови елементи в дефиницията, а именно понятията: *„данни за местонахождение“* и *„онлайн идентификатор“* като начини, чрез които едно лице може да бъде идентифицирано. Също така въвежда и нов признак, чрез който едно лице

⁵ Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 година относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/ЕО (Общ регламент относно защитата на данните)

⁶ Директива 95/46/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 24.10.1995г. за защита на физическите лица при обработването на лични данни и за свободното движение на тези данни, чл.2 лични данни“ означава всяка информация, свързана с идентифицирано или подлежащо на идентификация лице („съответно физическо лице“); за подлежащо на идентифициране лице се смята това лице, което може да бъде идентифицирано, пряко или непряко, по-специално чрез идентификационен номер или един или повече специфични признаци, отнасящи се до неговата физическа, физиологическа, психологическа, умствена, икономическа, културна или социална самоличност

може да бъде идентифицирано, чрез „генетичната“ му идентичност. Всички тези нововъведения са следствие от технологичния и информационен напредък на обществото. Това е една от основните причини за приема на Регламент 2016/679, а именно, че разпоредбите на Директива 96/45 макар и основополагащи в материята на защитата вече не са напълно адекватни на настъпилите обществени промени. Това е напълно обяснимо с оглед на факта, че Директивата е приета през 1995, а от тогава са настъпили съществени изменения в обществените отношения, които следва да бъдат отчетени от законодателство.

Анализ на дефиницията показва, че обхватът на понятието лични данни, както е даден в Регламент 2016/679 е по-широк в сравнение с Директива 96/45 и следователно приложното ѝ поле е разширено. Друга особеност, която макар да не е нова си заслужава да се спомене е, че видът и начинът на съхранение на информацията не се ограничават, тя може да бъде съхранена както на хартия, така и с помощта на информационните технологии, целта на този законодателен похват отново е да се обхванат максимален брой случаи. В т.15 от мотивите към Регламент 2016/679 се прави и уточнението, че за да се осигури максимална закрила, то защитата не бива да зависи от вида на използваната техника за обработка.⁷ Тази абстрактност не е случайна, целта ѝ е да осигури възможно най-голяма защита на физическите лица.

Друго основно понятие, което е използвано в Регламента е администратор на лични данни, това е физическо или юридическо лице, публичен орган или друга структура, която определя целите и средствата, с които ще се обработват лични данни. Ролята на администратора е ключова, затова и на него са възложени съществени задължения, които той трябва да спазва стриктно.

Следва да се изясни и значението на още едно важно понятие, а именно обработка на лични данни. Обработването представлява операция или съвкупност от операции, извършвани с лични данни чрез автоматични или други средства.⁸ След това са изброени примерни операции като събиране, съхраняване, записване, организиране и други операции, които в никакъв случай не бива да се разглеждат като *numerus clausus*, а следва да служат като ориентир за възможните операции.

В чл.2 от Регламент 2016/679 са дадени и легални определения на други понятия, част от които са нови, като например „псевдонимизация“, „биометрични“ и „генетични“ данни. Всичко това представлява опит за по съвременен подход в сферата

⁷ Регламент 2016/679, мотиви т.15

⁸ Пак. Там чл.4 (2)

на защита на лични данни и израз на стремежа на законодателя да бъде в синхрон с технологичните промени, които водят до промени и в обществените отношения.

3. Правото на защита на лични данни като основно право в рамките на ЕС

След приемането на Договора от Лисабон защитата на лични данни е провъзгласена за основно право на гражданите на ЕС, което наред с другите фундаментални права е уредено в Хартата на основните права.⁹ Член 8 от Хартата на основните права провъзгласява, че всеки има право на защита на личните данни, същевременно ал.2 предписва, че лични данни трябва да се обработват добросъвестно, с точно определени цели и въз основа да съгласието на заинтересованото лице или по силата на друго предвидено в закона легитимно основание. Същият член дава още едно право на гражданите, а именно право на достъп до личните данни събрани за него, както и правото да иска поправянето им.¹⁰

Правото на защита на личните данни е инкорпорирано и в чл.16 от ДФЕС, който в съответствие с обикновената законодателна процедура¹¹ определя правилата за защитата на физическите лица по отношение на обработката на личните им данни от институциите, органите, службите и агенциите на Съюза, включително и от държавите членки, когато те извършват дейност, която попада в обхвата на правото на ЕС, както и по отношение на движението на тези данни. По-нататък се предвижда, че контролът за спазването на тези правила ще се осъществява от независим орган спрямо обработващите лични данни.¹²

Включването на правото на защита на личните данни в Хартата на основните права и ДФЕС го превръща в част от първичното право на Съюза. Като част от първичното право, то заема най-високо място в йерархията от източници на Правото на Европейския съюз и представлява основна градивна единица от правото на Съюза, респективно от правния порядък на всяка от държавите членки. Същевременно уредбата на това право е доразвита и в източниците на вторичното право, каквито са регламентите и директивите.

⁹ Христо Христов, Право на Европейския съюз. Наказателноправни въпроси, изд. Сиела, 2012, Защита на личните данни, стр.518

¹⁰ Харта на основните права на Европейския съюз, чл.8

¹¹ За повече информация за обикновената законодателна процедура – чл. 289 и чл.294 от Договора за функциониране на Европейския съюз

¹² Договор за функциониране на Европейския съюз, чл.16

Това, за което служи европейското право в областта на закрилата на личните данни е унификация на законодателствата чрез регламентите и хармонизация, която се постига с помощта на директивите, които поради особения си характер предоставят дискреция на държавите сами да преценят как най-добре да транспонират в законодателствата си предписаното от съответната директива. Уеднаквяването е необходимо предвид интеграционни процеси, които протичат в рамките на Съюза и нуждата от по-тясно сътрудничество в редица области.

Раздел II

Новия регламент 2016/679

Дълго време защитата на лични данни се осъществяваше от Директива 95/46/ЕО¹³, настъпилите обществени промени обаче наложиха осъвременяване на принципите залегнали в нея. Нещо повече, често пъти Директива 95/46 беше подлагана на критика, поради факта, че тя не предоставя еднакво ниво на защита в различните държави членки на Европейския съюз. Всяка държава транспонира по различен начин нормите заложи в Директивата, което допълнително допринася за фрагментация в сферата. Всички тези причини доведоха до приемането на Регламент 2016/679/ЕО.¹⁴ Регламентът прави много нововъведения в областта на защитата на лични данни и поставя по-високи изисквания към администраторите, чиито задължения са свързани с гарантиране на сигурността на личната информация. Новостите, които въвежда Регламентът са от такова естество, че налагат отложено му прилагане и макар да той да влиза в сила още през 2016г., то прилагането му ще започне на 28.05.2018г.¹⁵

Новият регламент разширява териториалния обхват на защитата, защото ще се прилага и за администраторите на лични данни, които не се намират в ЕС, но обработват лични данни на гражданите, които са на територията му.¹⁶ Екстериториално действие на Регламента осигурява по-големи гаранции за сигурността на личните данни на гражданите на ЕС.

¹³ Директива 95/45/ЕО на Европейския парламент и Съвета от 25.октомври.1995, за защита на физическите лица при обработването на лични данни и за свободното движение на тези данни

¹⁴ Регламент 2016/679/ ЕО на Европейския парламент и Съвета от 27.април.2016 относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/ЕО

¹⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/bg/ALL/?uri=CELEX%3A32016R0679>

¹⁶ Регламент 2016/679, чл.3

С Регламент 2016/679 навлиза и понятието „*съвместни администратори*“, което се отнася до случаите, при които двама или повече администратори заедно определят целите и средствата за обработка на лични данни.¹⁷ Физическото лице, чиито данни се обработват може да упражни своите права по отношение на всеки един от съвместно действащите администратори.

Принципите за обработка на лични данни са систематично обособени в глава II от Регламента. Тези принципи най-общо могат да бъдат сведени до следните:

- Законосъобразност, добросъвестност, прозрачност на обработването
- Ограничение на целите- данните да се обработват с оглед на конкретните цели, за които са събрани и да не се обработват по начин, който е несъвместим с тях
- Свеждане на данните до минимум – ограничение до необходимото във връзка с целите, за които са събрани данните
- Точност – данните следва да се поддържат в актуален вид, да бъдат поправени при необходимост или изтрети съобразно целите, за които са събрани
- Ограничение на съхранението – данните не следва да запазват за период по-дълъг от необходимото, спрямо целите, за които са събрани
- Цялостност и поверителност – гаранции за сигурността на личните данни, както срещу незаконосъобразно обработване, така и срещу случайна загуба или повреждане
- Отчетност – администраторът на лични данни следва да е в състояние да докаже, че е спазил принципите за обработка на лични данни¹⁸

Правата на субекта, чиито данни са събрани се съдържат в глава III. Тези права пряко произтичат от правото за защитата на личните данни в Хартата на ЕС и от принципите дадени в глава II от Регламента. Субектът, чиито данни се обработват има право да бъде информиран за тяхната обработка, а администраторът има реципрочното задължение да го информира по ясен, достъпен и разбираем начин. Субектът на данните има право да получи информация за администратора на лични данни, състояща се от: данни, които идентифицират администратора и координатите за връзка с него, а когато е приложимо и на представителя на администратора. Също така субектът на данни има право да знае за какви цели се ще обработват личните му данни, както и срока, за който ще се съхраняват те, ако това е известно, той може да се възползва и от

¹⁷ Пак там, чл.26

¹⁸ Пак там, чл.5-чл.11

възможността данните му да бъдат коригирани, ако има грешка. Друго право на субекта е правото на изтриване на личните данни, познато още като правото да бъдеш забравен, което е относително ново и се формулира в отговор на масовото навлизане на Интернет в живота на хората. Субектът на данни може да иска от администратора или обработващия данни да ограничат ползването на данните му, в случай, че обработката е неправомерна или не съответства на целите, за които данните са събрани. Същевременно субектът може да изисква да не бъде обект на решения взети въз основа единствено на автоматизирана обработка, а ако такова е взето има възможност да прави възражения. Изключение от това правило се допускат в три случая: когато автоматизираното вземане на решение е необходимо за сключването или изпълнението на договор между администратора и субектът на данните; когато разрешено от правото на Съюза или държава членка; и когато лицето изрично е дало своето съгласие.¹⁹ Разбира се, субектът има и право на защита по административен или съден ред, в случай, че правата му са нарушени. Правата на субектът общо взето не са претърпели съществени промени в сравнение с тези предвидени и Директива 95/46.

Заедно с това Регламентът създава и нови задължения за администраторите и обработващите лични данни, сред тях са: задължение за отчетност; извършване на оценка на въздействието върху защитата на личните данни; провеждане на предварителна консултация с надзорния орган преди обработването, когато оценката на въздействието покаже, че обработването ще породи висок риск, ако администраторът не предприеме мерки за ограничаване на риска; прилагане на подходящи технически и организационни мерки за осигуряване на сигурност на данните. В регламента са посочени и конкретни технически и организационни мерки за сигурност, като: псевдонимизация и криптиране. Особеното е, че при използване на псевдонимизация се предвиждат по-леки мерки за обработка, като по този начин цели да насърчи използването на личните данни по този начин. Самата псевдонимизация представлява обработване на личните данни по такъв начин, по който те не могат да се свържат с конкретно лице, без да се прибегне до ползването на допълнителна информация, която обаче се съхранява отделно.

С цел да обезпечи изпълнението на норми съдържащи се в него, Регламентът предвижда и значително увеличение на глобите за неспазването му, като максималният им размер може в зависимост от сериозността на нарушението да достигне до 20

¹⁹ Пак там, чл.22

млн.евро или до 4% от годишния оборот на дружеството за предходната година (избира се тази сума от двете, която е по-голяма).

Регламентът е от огромно значение, защото като всеки регламент е пряко приложим в страните член, без транспониране, което ще допринесе за унификация на законодателството в сферата.

§ Правото да бъдеш забравен

Едно по-особените права уреди от Регламент 2016/679 е правото да бъдеш забравен.²⁰ Зад това атрактивно наименование всъщност се крие правото на субекта на лични данни да поиска от администратора на лични данни да изтрие персоналната формация свързана с него. По този въпрос се е произнасял и Съдът на ЕС, в дело *C-131/12* от 13 май 2014 *Google Spain SL, Google Inc. v Agencia Española de Protección de Datos, Mario Costeja González*. Там Съдът уточнява, че извършваните дейности от търсачки като Google представляват обработка на лични данни, която може да засегне значително основните права на личен живот и на защита на личните данни, тъй като улеснява потребителите в изграждането на подробен профил на съответното лице. С оглед на това, този тип администратори са длъжни да заличат конкретното индексирание от списъка на резултатите, както и връзките към уебстраници, които са публикували информация относно последното. Същевременно това решение среща и немалка критика, защото от него индиректно може да се заключи, че правото на личен живот е по-важно от правото на информация.²¹ Отговор на въпроса дали това е така или не може да бъде открит в мотивите към Регламент 2016/679, приет почти две години след постановяване на съдебното решение по цитираното дело. Точка 4 от мотивите гласи, че правото на защита на личните данни не е абсолютно, а трябва да бъде разглеждано във връзка с функцията му в обществото и да бъде в равновесие с другите основни права съгласно принципа на пропорционалност.²²

Съответно всеки от нас може да се обърне към Google и са поиска при търсене името му да не се показва сред резултатите, това което е особено важно е, че премахването на линка от резултатите с търсения не означава, че тази информация изчезва от интернет пространството. Напротив, тя ще продължи да съществува на сайта, на който е качена,

²⁰ Пак там, чл. 17

²¹ <http://law.emory.edu/eilr/content/volume-32/issue-1/comments/eternal-sunshine-right-european-union-2016-regulation.html>

²² Регламент 2016/679, мотив (4)

а просто няма да фигурира сред съответните резултати. В случай, че желаем информацията да се премахне от самия сайт, на който се намира, следва да поискаме това от администратора на сайта. Друг аспект е, че дори Google да заличи съответния линк това ще важи само за търсене направено по данни на лицето, ако търсенето е направено с други ключови думи и съответният линк е релевантен към него, то той ще бъде сред търсените резултати.

Основанията, на които може да се поиска подобно изтриване са: данните вече не са необходими за целите, за които са събрани; когато лицето оттегли съгласието, въз основа на което се обработват данните му; лицето възразява срещу обработването им и няма законово основание обработването им да продължи; данните са били обработвани незаконосъобразно; личните данни трябва да бъдат изтрети с цел спазването на правно задължение по правото на Съюза или правото на държава членка, което се прилага спрямо администратора; личните данни са били събрани във връзка с предлагането на услуги на информационното общество по член 8, параграф 1.²³

§ Надзорни органи - Европейски комитет за защита на личните данни и национални надзорни органи

Регламент 2016/679 предвижда създаването на Европейски комитет по защита на личните данни, който ще бъде независим орган на Съюза и ще притежава правосубектност. Комитет ще се състои от ръководителите на надзорния орган на всяка държава членка и от Европейския надзорен орган за защита на личните данни, който е създаден въз основа на Регламент 45/2001 и за който ще стане въпрос по-надолу в изложението.

Комитетът следи за правилното прилагане на Регламент 2016/679, без обаче да засяга задачите на националните надзорни органи, също така консултира Комисията по всеки въпрос свързан със защитата на лични данни, дава насоки и препоръки за най-добрите практики за защита на лични данни. Комитетът изготвя и годишен доклад, който представя пред Европейския парламент, Съвета и Комисията.

Според Регламент 2016/679 всяка държава членка следва да създаде независим орган, който да следи за прилагането му, да осигури защита на лични данни, както и да улесни свободното движение на лични данни в рамките на ЕС. Органът следва да е напълно независим при изпълнение на задълженията си. Членовете на органа работят

²³ Регламент 2016/679, чл.17 (1)

независимо от всякакво външно влияние и се въздържат от действия несъвместими със служебните им задължения. В България ролята на такъв орган играе Комисията за защита на личните данни.

2. Бизнесът и Регламент 2016/679

Регламент 2016/679 ще засегнат огромен брой работодатели. Немалка част от адресатите му до момента не са попадали под обхвата на Директива и 96/45 и това ще бъде първият им досег с регулацията в областта. Всичко това представлява предизвикателство за бизнеса. Точно затова приложението на Регламента беше отложено с две години, за да се даде достатъчно време на адресатите му да се запознаят с него и да се приспособят към изискванията, наложени от него. В България например е отчетено, че около 35,5 % от бизнеса ще има затруднения при прилагане на Регламента.²⁴ Регламентът ще се приложи по отношение на всички компании и организации, които обработват или съхраняват лична информация, на практика това означава всяка една компания, защото всяка една съхранява и оперира с лични данни поне на своите служители. Поради екстериториално си действие, той ще се прилага и спрямо компании, които не се намират на територията на Съюза, но личните данни, до които имат достъп са на граждани на ЕС.

Какви точно промени ще трябва да направи всяка компания, за да се впише в указаното от регламента е въпрос, който се преценява спрямо нейните специфични характеристики, но все пак има общи изисквания за всички без оглед на конкретния случай. Например, обновяване на документите като общи условия на договори, декларации, по начин, който ясно и изрично посочва какви данни и за какви цели ще бъдат събирани.

Компании, които задължително следва да назначат длъжностно лице по защита на личните данни (data protection officer), са тези, които обработват чувствителни данни или когато се изисква редовно и систематично наблюдение на субектите на лични данни. Длъжностното лице е служител към администратора на лични данни или външно лице. Като отговорностите на това лице ще включват консултации в сферата на закрилата на личните данни, надзор за спазване на регламента, обучение и информиране на персонала. За улеснение е предвидено, че група предприятия може да

²⁴<http://www.economy.bg/management/view/30713/Nad-13-ot-biznesa-ochakva-zatrudneniya-pri-vyvezhdaneto-na-GDPR>

назначи едно длъжностно лице, при условие, че всяко едно от тях има лесен достъп до него.²⁵ Според една статистика в Европа ще са нужни около 28 000 длъжностни лица по защита на личните данни.²⁶

Все пак са предвидени облекчения за малките и средни предприятия с до 250 служители, за тях няма нужда да се води регистър за дейностите по обработване, освен ако тяхното обработване не представлява риск правата и свободите на гражданите, ако не е спорадично или включва специални категории данни.²⁷ Всички останали компании обаче трябва да поддържат подобни регистри.

Раздел III

1. Защита на личните данни в контекста на информационните и комуникационните технологии

Информационните технологии играят ключова роля в развитието на съвременното общество и са основен икономически двигател, нещо повече, цифровата икономика се разраства седем пъти по-бързо от реалната.²⁸ Точно затова един от основните приоритети на ЕС е развитието на цифровата икономика и цифровото общество.

Съвременните технологии налагат цялостно преосмисляне за класическите подходи за защита на личните данни. Развитието на телекомуникациите е основен фактор, поставящ предизвикателства в сферата на защита на лични данни.

Макар навлизането на новите технологии да води редица положителни по своя характер последици, то следва да се съвместят с защитата на личните данни. Сигурността на личната информация не бива да бъде пренебрегвана в името на икономическия растеж, затова е необходимо политиките, които ЕС провежда във връзка с стимулирането на използване на технологиите да бъде в унисон с закрилата на личните данни. Всъщност модерните технологии имат два основни аспекта на въздействие върху защитата на личните данни, от една страна те създават предпоставки за нови, непознати досега злоупотреби с лични данни, а от друга, предоставят и нови и по-ефикасни средства за борба със злоупотребите.

²⁵ Регламент 2016/679, чл. 37 (2)

²⁶ <https://iapp.org/news/a/study-at-least-28000-dpos-needed-to-meet-gdpr-requirements/>

²⁷ Регламент 2016/679, чл.30 (4)

²⁸ https://europa.eu/european-union/topics/digital-economy-society_bg

Основен източник, който хармонизира законодателството в Европейския съюз по отношение на обработката на лични данни в електронно-комуникационния сектор е Директива 2002/58/ЕО.²⁹ Относно базовите дефиниции чл.2 от Директива 2002/58 препраща към Директива 95/46, имайки предвид обаче, че тя ще бъде отменена от Регламент 2016/679, то релевантните дефиниции следва да бъдат взети от него.

Според Директива 2002/58 доставчикът на публично достъпни електронни услуги е длъжен предприеме подходящи мерки, за да защити сигурността на услугите, които предлага, а ако е необходимо това се случва заедно с доставчика на публични комуникационни мрежи. Забранява се слушането, записването, наблюдението, съхранението на данните за трафика, който генерира дадено лице. Разбира се, от приложното поле на тази разпоредба се изключват такива наблюдения, за които има законово основание. Данните за трафик на потребителите не следва да се съхраняват, но могат да бъдат използвани за изготвяне на сметка на потребителя. Защитени трябва да бъдат и данните, които разкриват местонахождението на потребителя.

Държавите членки също имат задължение да гарантират неприкосновеността на съобщенията и свързания трафик и по-конкретно да забранят записване, слушане, съхранение и други видове наблюдение без съгласието на съответното лице. Също така, тяхно задължение е да следят дали абонатите не са включени в публични указатели без тяхно знание. Сред задълженията ѝ е да осигури подходящи мерки, които да гарантират, че потребителите могат да се откажат безплатно от нежелание съобщения за целите на търговията.

2. Обработването на лични данни от институциите, органите, службите и агенциите на Съюза

Регламент 45/2001³⁰ се прилага по отношение на обработката на лични данни от всички институции и органи на ЕС. Той ще продължи своето действие и след като Регламент 2016/679 започне да се прилага, но следва правилата му да бъдат адаптирани към новия Регламент 2016/679.

²⁹ Директива 2002/58/ЕО на Европейския парламент и Съвета от 12.юли 2002 относно обработката на лични данни и защита на правото на неприкосновеност на личния живот в сектора на електронните комуникации (Директива за правото на неприкосновеност на личния живот и електронни комуникации)

³⁰ Регламент (ЕО) № 45/2001 на Европейския парламент и на Съвета от 18 декември 2000 година относно защитата на лицата по отношение на обработката на лични данни от институции и органи на Общността и за свободното движение на такива данни

Регламент 45/2001 посочва общи правила за обработката на лични данни, които включват безпристрастна и законосъобразна обработка; целенасоченост на обработката; точност и актуалност на данните; възможност за разпознаване субекта на данни само за определен период, който е не по-дълъг от необходимия за постигане на целите, за които е събрана информацията. Също така се въвеждат критерии за обработката на лични данни, тя следва да бъде законосъобразна, което означава да бъде необходима за изпълнението на задача от обществен интерес или в изпълнение на законово задължение, или договор. Обработката се счита за законосъобразна, ако субектът на данни е дал своето съгласие или тя е необходима, за да се защитят негови жизнено интереси. Предвидени са и правила за предаването на лични данни между отделните институции и органи на общността, това се случва само ако предаването е необходимо за законното изпълнение на задачите на получателя им и ако той ги използва по начин отговарящ на целите, за които са предадени. В случай, че данните се предават по молба на получателя и предаващият, и получаващият личните данни носят отговорност.

По-специален режим е предвиден при обработката на чувствителни данни, поради особения си характер, разкриващ етнически, расови, сексуални, политически, религиозни белези на лицето, по принцип обработката им е забранена. Допускат се някои изключения в случаите, в които субектът на данни е дал изричното си съгласие; обработката е необходима, с цел съобразяване със специфични права и задължения на контролиращия орган в областта на трудовото право дотолкова, доколкото това е разрешено от Договорите за създаване на Европейските общности или други приети въз основа на тях правни актове или при необходимост, доколкото това е съгласувано с Европейския надзорен орган по защита на данните при условията на осигуряване на достатъчни мерки за защита; обработката е необходима за запазване на жизнено интереси на субекта на данни или друго лице; обработката, касае данни, които са публично обявени от субекта; необходима е за медицински цели.

Правата на субекта на данни са идентични на вече изложените по Регламент 2016/679. Лицата претърпели вреди в резултат от незаконосъобразна обработка на данни има право на обезщетение.³¹

За разлика от Регламент 2016/679 обаче тук не говорим за администратор на лични данни, а за длъжностно лице за защита на личните данни, такова следва да бъде

³¹ Регламент 45/2001, чл.32 (4)

назначено от всяка институция или орган на ЕС. То има специални задължения – да гарантира, че контролиращият орган и субектът на данни са информирани за техните права и задължения; да следи за прилагането на настоящия Регламент от съответния орган или институция; да отговаря на запитвания на Европейския надзорен орган за защита на личните данни, както и да го уведомява, когато установи, че има възможност обработката на данни да представлява опасност.

§ Европейски надзорен орган за защита на личните данни

С Регламент 45/2001 предвижда създаването на Европейски надзорен орган за защита на личните данни. Това е независим надзорен орган, който упражнява контрол върху обработването на лични данни от администрацията на ЕС и следи за спазването на приетите правила в областта. Назначава се с общо съгласие на Европейския парламент и Съвета за срок от пет години. Органът следва да е напълно независим при изпълнение на задълженията си, да не търси и да не получа инструкции от никого. Членовете на органа следва да пазят професионална тайна, както по време на мандата си, така и след приключването му.

Задълженията му се състоят главно с това да следи за спазването на Регламента, да разглежда жалби, да консултира институциите и органите на ЕС. Респективно правомощията му са да дава съвети на физически лица при упражняване на техните права, да отправя предложения и предупреждения до контролиращите органи, да сезира Европейския парламент, Комисията, Съвета, както и Съда на Европейския съюз.

Регламентът задава само общата рамка за работата на органа, всички останали вътрешнопроцедурни правила се доразвиват в Процедурния правилник на Надзорния орган.³²

Субект, който счита, че правата му по Регламента са нарушени може да подаде жалба до Европейския надзорен орган, ако не получи отговор до шест месеца, то жалба се счита за отхвърлена. Решенията му могат да се обжалват пред Съда на ЕС.

3. Защита на личните данни в контекста на обработването на лични данни от компетентните органи за целите на предотвратяването, разследването,

³² Решение на Европейския надзорен орган по защита на личните данни от 17.декември.2012 за приемане на процедурен правилник

разкриването или наказателното преследване на престъпления или изпълнението на наказания и относно свободното движение на такива данни

Базов акт свързан с обработването на лични данни от компетентните органи за целите на предотвратяването, разследването, разкриването или наказателното преследване на престъпления или изпълнението на наказания, включително предпазването от заплахи за обществената сигурност и тяхното предотвратяване е Директива 2016/680.³³

Директивата се прилага от органите, които са компетентни за горепосочените целите, изброени и в нейния чл.1, тя намира приложение и за автоматична обработка на данни, както и за обработване с други средства. Извън обхвата на Директива 2016/680 остават дейности, които са извън обхвата правото на Съюза. Тя не намира приложение и по отношение защитата на личните данни от институциите, органите и службите на Съюза, при такива случаи се прилага Директива 45/2001.³⁴ Регламент 2016/679 не следва да се прилага относно целите, предвидени с Директива 2016/680. Между двата акта, разбира се, съществуват някои базови прилики, като например дефинициите на основните понятия, както и основните принципи за защита на личните данни са идентични. Двата акта не си противоречат, а целят създаването на един общ и всеобхватен режим за защита на личните данни, които да намира приложение по отношение, както на общите хипотези за обработката на лични данни, така и на по-особените, свързани със специфични цели.

Директива 2016/680 предвижда диференциация по отношение на субектите на данни, в зависимост от това дали става дума за лица, за които има сериозни основания да се счита, че са извършили или ще извършат престъпление; лица осъдени за престъпление; лица, които са пострадали от престъпление, също както и лица, за които има основание да се счита, че може да се пострадали от престъпление; както и четвърта група лица, които са трета страна по отношение на престъпления, като например свидетели при разследване на престъпление и съучастници.³⁵

³³ Директива (ЕС) 2016/680 на Европейския парламент и на Съвета от 27.април.2016 относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни от компетентните органи за целите на предотвратяването, разследването, разкриването или наказателното преследване на престъпления или изпълнението на наказания и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Рамково решение 2008/977/ПВР на Съвета

³⁴ Пак там, чл.2

³⁵ Пак там, чл.6

Субектът на лични данни има определени права, които се състоят в получаване на информация на разбираем и леснодостъпен език, като администраторът на лични данни предприема разумни мерки за предоставянето ѝ.³⁶ Субектите трябва да получат най-малко данни за идентифициране на администратора, както и координатите му или тези на длъжностното лице. Също така, имат право да знаят за целите на обработването, да изискват коригиране, ограничение на ползването или изтриването на лични данни, същевременно могат да подават жалби до надзорен орган при съмнение за злоупотреба. Субектът има право да знае за какъв срок ще бъдат съхранявани данните, категориите получатели на тези данни³⁷. Трябва да се има предвид, че държавите членки имат право да ограничат изцяло или частично да ограничи достъпа до лични данни на субекта, ако това е необходима и пропорционална мярка за избягване на възпрепятстването на съдебни разследвания, проучвания и процедури; да се предотврати негативно влияние върху разкриването, разследването и наказателното преследване на престъпления или извършени наказания; да се защити обществената и националната сигурност, както и правата и свободите на другите.³⁸

Администраторът на лични данни има свои задължение, които следва стриктно да спазва. Първото и основно негово задължение е да използва подходящи технически и организационни мерки за защита на личните данни и да бъде в състояние да докаже, че тази обработка се осъществява в съответствие с Директива 2016/680. Администраторите следва да поддържат регистър, включващ всички категории дейности по обработване, които са под тяхна отговорност.³⁹ Също така следва администраторът и обработващият лични данни да сътрудничат на надзорния орган. Когато обработването е свързано с повишен риск за правата и свободите на лицата, администраторът следва да направи оценка на въздействието на предвиденото обработване, както и да се консултира с надзорния орган.⁴⁰ Също така ако сигурността на данните е нарушена, администраторът следва да уведоми надзорния орган в рамките на 72 часа от узнаването, както и на субекта, чиито данни са засегнати. И тук, както при Регламент 2016/679 е предвидена възможност за администратора да определи длъжност лице по защита на личните данни. За разлика от Регламента обаче, Директивата не предвижда хипотези, при които това е задължително.

³⁶ Пак там чл.12

³⁷ Пак там чл.13

³⁸ Пак там, чл.15

³⁹ Пак. Там чл.24

⁴⁰ Пак там чл.27-28

Държавите членки следва да предвидят независим надзорен орган, който да следи за изпълнението на Директивата, като няма пречка този орган да бъде същият като органа създаден въз основа на Регламент 2016/679

Директивата следва да бъде транспонирана до 6.май.2018г. Към настоящият момент само Германия е предприела национални мерки по транспонирането ѝ.⁴¹ Всъщност Директивата 2016/680 е опит за намиране на баланс между защитата на лични данни от една страна и обществените интереси от друга и то по такъв начин, който да защитава лицата обвинени в престъпления, без да прави компромис с личните им данни и спазвайки презумпцията за невинност до доказване на обратното.⁴²

4. Лични данни и съдебната система на ЕС

Според чл.15 (3) от ДФЕС всеки гражданин на Съюза, както и всяко физическо или юридическо лице, което пребивава или има седалище според устройствения му акт в държава членка има право на достъп до документите на институциите, органите, службите и агенциите на Съюза, независимо от вида на техния носител. Този принцип се прилага и спрямо Съда на Европейския съюз, въз основа на него е прието Решение на Съда за публичния достъп до документи, съхранявани от него при упражняване на административните му функции 2016/С 445/03.⁴³ Първата важна особеност на това Решение е, че не се прилага спрямо документи от съдебно естество, а една от причините е именно, защитата на личните данни. За достъп до документите визирани в това решение всяко лице трябва да подаде специално заявление, което ясно до обозначава данните, чрез които може да се идентифицира исканият документ, както и името и адресата на заявителя.⁴⁴

⁴¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/NIM/?uri=CELEX:32016L0680>, актуален към 14.04.2018

⁴² Emmanuel Salami Akintunde, The impact of the Directive 2016/680 on the processing of personal data by competent authorities for the purpose of the prevention, investigation, detection or prosecution of criminal offences or the execution of criminal penalties and on the free movement of such data on the existing privacy regime, 2017

⁴³ Решение на Съда на Европейския съюз за публичния достъп до документи, съхранявани от Съда на Европейския съюз при упражняване на административните му функции 2016/С 445/03, от 11.10.2016

⁴⁴ Чл. 4 (2) от Решение на Съда на Европейския съюз за публичния достъп до документи, съхранявани от Съда на Европейския съюз при упражняване на административните му функции 2016/С 445/03, от 11.10.2016

При обработване на данните от заявлението Съдът се ръководи от разпоредбите на Регламент 45/2001.⁴⁵ Според чл.4 (1) от него, личните данни трябва да бъдат безпристрастно обработвани, въз основа на закона, както и да не бъдат използвани по несъвместим начин спрямо първоначалната цел, с която са събрани. По същия начин седи въпросът и с публикуването на делата на Съда на Европейския съюз, при публикуването им от тях се заличават данните, които биха спомогнали за идентифициране на лицата в тях.

Компетентността на надзорните органи не следва да се простира върху обработването на лични данни върху съдилищата, когато те действат в изпълнение на съдебните си функции, защото това би могло да застраши независимостта на съдебна власт.

Както по-рано споменахме, администраторът на лични данни или обработващият следва да назначи длъжностно лице по защита на личните данни, ако обработването се извършва от публичен орган или друга публична структура, изключение от това правила има само по отношение на съдилищата при изпълнение на съдебните им функции.⁴⁶

Подаването на жалба до Европейския надзорен орган за защита на личните данни не е пречка субектът на лични данни да се обърне към Съда.⁴⁷

Раздел IV

Защита на личните данни ЕС и България

Наред със създаването на законова уредба на общоевропейско ниво, в България паралелно действа изцяло национален Закон за защита на личните данни (ЗЗЛД), който се създава още преди членството ни в ЕС. Първоначално законодателят дава детайлно описание за съдържанието, което влага в понятието лични данни : *„Лични данни са информация за физическо лице, която разкрива неговата физическа, психическа, умствена, семейна, икономическа, културна или обществена идентичност“*.⁴⁸ Това

⁴⁵ Регламент (ЕО) 45/2001 на Европейския парламент и Съвета относно защитата на лицата по отношение на обработката на лични данни от институции и органи на Общността и за свободно движение на такива данни, от 18.12.2000г.

⁴⁶ Регламент 2016/679, чл.37 (1)

⁴⁷ Регламент 45/2001, чл.32

⁴⁸ ЗЗЛД, чл.2 (1), така както е първоначално обнародван в ДВ. бр.1, от 04.01.2002

очертване на граници съвсем не е практично, тъй като се ограничава съдържанието на понятието и всеки следващ по-нов начин за идентификация на личността ще влече след себе си и необходимостта от изменение или допълнение на закона. Именно с оглед на такива съображения, през 2006⁴⁹ и българският закон приема дефиниция за лични данни, като се придържа към посочената в Директива 95/46. Това може да се отбележи като положителна крачка напред в националната ни уредба на защитата на личните данни. А след влизане в сила на Регламент 2016/679, поради примата, който има Правото на Европейския съюз, трябва да се възприеме дефиницията посочена в него.

Друга разлика, което може да бъде посочена е, че ЗЗЛД е институционално ориентиран⁵⁰, той урежда създаването на Комисия за защита на личните данни, като независим орган, както и нейните правомощия. Общи принципи за защита на личните данни, експлицитно посочени от закона почти липсват. Те могат да бъдат изведени по тълкувателен път от задълженията, които се налагат по отношение на администраторите на лични данни. За разлика от ЗЗЛД, европейското законодателство в лице на Регламент 2016/679, Директива 2002/58, както и Директива 2016/680 закрепват именно принципи, изведени изрично, което им придава допълнителна тежест. Същевременно, изричният им характер ги прави по-разбираеми за гражданите и създава условия за лесна ориентация сред разпоредбите им дори и за хора с неюридическо образование. Това не е без значение, тъй като фактът, че тези актове пряко засягат права на граждани означава, че те следва да бъдат ясно, точно и разбираемо формулирани.

Въпреки тези положителни тенденции, българският закон има и своите слабости, например недостатъчната уредба на автоматизираната обработка на личните данни. На повечето места в закона, законодателят говори като цяло за обработка на личните данни, което е израз на стремежа да се уреди по общ начин. Това, което обаче не е отчетено е, че във връзка с автоматизираната обработка съществуват специфични въпроси, които не биха могли да бъдат уредени по този общ начин, а изискват по-детайлна уредба. На другия полюс е законодателството на ниво ЕС, което се стреми да отдели необходимото внимание на автоматизирана обработка на лични данни, тенденция, която и българският законодател може да последва, защото голяма част от личните данни се обработват именно посредством автоматична обработка.

⁴⁹ Закон за изменение и допълнение на Закона за защита на личните данни, обнародван в ДВ, бр.91, 10.11.2006

⁵⁰ Вихър Кискинов, Българското и Европейското информационно право, изд. Сиела, 2005, стр.216

Новост въведена от Регламента е, че след като започне реалното му прилагане, няма да е необходимо администраторите на лични данни да се регистрират пред Комисията за защита на личните данни, както до сега. По същия начин от 25.05.2018 Комисията ще спре да поддържа регистър за вписване, освобождаване, отказване от регистрация. Следователно няма да има и необходимост от издаване на служебни бележки, които да удостоверят обстоятелствата по регистрацията на администратора на лични данни.

Раздел V

Заклучение

Въпросът за защитата на личните данни представлява актуален проблем, както чисто фактически, така и юридически. Развитието на модерните технологии оказва своето влияние и в тази сфера и води до развитието на нови начини за злоупотреба с личните данни. За съжаление, както в повечето случаи, правото е стъпка назад спрямо развитието на обществените отношения, защото нито едно законодателство по света не е в състояние да предвиди и урегулира предварително протичащите процеси, и Европейския съюз не прави изключение. И все пак опити да създаване на адекватна и модерна законова уредба за защита лични данни се правят, доказателство за това е Регламент 2016/679.

Това, върху което следва *de lege lata* да се фокусирана бъдещата уредба е защитата на личните данни в електронна среда и върху превенцията на злоупотребата именно във виртуалната среда. Отдавна вече проблемът за злоупотреба с лични данни не е заключен само с традиционни и познати до сега методи за злоупотреба, затова трябва да се отдели по-специално внимание на нормативната уредба, защитаваща личните ни данни онлайн.

Неоспорим факт е, че уредбата на защитата на лични данни в рамките на ЕС представлява златен стандарт в световен мащаб и далеч по модерно в сравнение с всяко друго законодателство. Това, което следва да се избегне обаче е прекалената бюрократизация, за да се даде на гражданите реална възможност да проследят за какво и как се използват личните им данни и защитата да бъде наистина ефикасна.

Използвани източници :

1. Вихър Кискинов, Българско и Европейско информационно право, изд. Сиела, 2005
2. Христо Христов, Право на Европейския съюз. Наказателноправни въпроси, изд. Сиела, 2012
3. Emmanuel Salami Akintunde, The impact of the Directive 2016/680 on the processing of personal data by competent authorities for the purpose of the prevention, investigation, detection or prosecution of criminal offences or the execution of criminal penalties and on the free movement of such data on the existing privacy regime, 2017
4. Universal Declaration of Human Right
5. European Convention on Human Rights
6. African Union Convention on Cyber Security and Personal Data Protection
7. Договор за функционира на Европейския съюз
8. Харта на основните на правата на основните права на Европейския съюз
9. Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 година относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/ЕО (Общ регламент относно защитата на данните)
10. Регламент (ЕО) 45/2001 на Европейския парламент и Съвета относно защитата на лицата по отношение на обработката на лични данни от институции и органи на Общността и за свободно движение на такива данни, от 18.12.2000г.
11. Директива 95/46/ ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 24.10.1995г. за защита на физическите лица при обработването на лични данни и за свободното движение на тези данни
12. Директива (ЕС) 2016/680 на Европейския парламент и на Съвета от 27.април.2016 относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни от компетентните органи за целите на предотвратяването, разследването, разкриването или наказателното преследване на престъпления или изпълнението на наказания и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Рамково решение 2008/977/ПВР на Съвета
13. Директива 2002/58/ЕО на Европейския парламент и Съвета от 12.юли 2002 относно обработката на лични данни и защита на правото на неприкосновеност на личния живот в сектора на електронните комуникации (Директива за правото на неприкосновеност на личния живот и електронни комуникации).

14. Решение на Европейския надзорен орган по защита на личните данни за приемане на процедурен правилник от 17.декември.2012

15. Решение на Съда на Европейския съюз за публичния достъп до документи, съхранявани от Съда на Европейския съюз при упражняване на административните му функции 2016/C 445/03, от 11.10.2016

16. Закон за защита на личните данни

17. Закон за изменение и допълнение на Закона за защита на личните данни, обнародван в ДВ, бр.91, 10.11.2006

Онлайн източници :

18. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/NIM/?uri=CELEX:32016L0680>

19. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/bg/ALL/?uri=CELEX%3A32016R0679>

20. <http://law.emory.edu/eilr/content/volume-32/issue-1/comments/eternal-sunshine-right-european-union-2016-regulation.html><http://www.economy.bg/management/view/30713/Nad-13-ot-biznesa-ochakva-zatrudneniya-pri-vyvezhdaneto-na-GDPR>

21. <https://iapp.org/news/a/study-at-least-28000-dpos-needed-to-meet-gdpr-requirements/>

22. https://europa.eu/european-union/topics/digital-economy-society_bg